

SZTUCZNA INTELIGENCJA I SYSTEMY DORADCZE

SIECI BAYESSOWSKIE 2

Rodzaje zadań dla sieci bayessowskiej

Zapytania proste: oblicz brzegową wartość warunkową $P(X_i|\mathbf{E} = \mathbf{e})$

np. $P(\text{NoGas}|\text{Gauge} = \text{empty}, \text{Lights} = \text{on}, \text{Starts} = \text{false})$

Zapytania koniunkcyjne: $P(X_i, X_j|\mathbf{E} = \mathbf{e}) = P(X_i|\mathbf{E} = \mathbf{e})P(X_j|X_i, \mathbf{E} = \mathbf{e})$

Decyzje optymalizacyjne: sieć zawiera informację o użyteczności;

np. wnioskowanie probabilistyczne dla $P(\text{outcome}|\text{action}, \text{evidence})$

Wartość informacji: która przesłankę sprawdzić jako następną?

Analiza wrażliwości: które wartości prawdopodobieństwa są najbardziej krytyczne?

Wyjaśnienie: Dlaczego potrzebuję nowego rozrusznika?

Wnioskowanie w sieci bayesowskiej

- ◇ Wnioskowanie dokładne
 - Przez wyliczanie wartości
 - Przez eliminację zmiennych

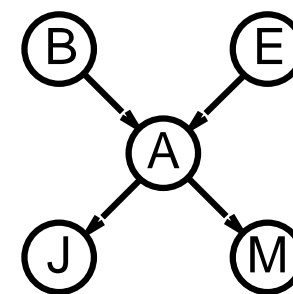
- ◇ Wnioskowanie aproksymacyjne
 - Przez symulację stochastyczną
 - metodą Monte Carlo z łańcucha Markowa

Wnioskowanie przez wyliczanie wartosci

Sumowanie iloczynów z prawdopodobieństw brzegowych bez faktycznego konstruowania ich jawnej reprezentacji, przy użyciu prawdopodobieństw warunkowych z sieci bayessowskiej

Proste zapytanie w sieci z alarmem domowym:

$$\begin{aligned} & \mathbf{P}(B|j, m) \\ &= \mathbf{P}(B, j, m) / P(j, m) \\ &= \alpha \mathbf{P}(B, j, m) \\ &= \alpha \sum_e \sum_a \mathbf{P}(B, e, a, j, m) \end{aligned}$$

Przechodząc po zmiennych w kolejności zgodnej z siecią (np. B, E, A, J, M) wyciągamy sumowanie po kolejnych zmiennych na zewnątrz wyrażenia i używamy wartości prawdopodobieństw z tablic TPW:

$$\begin{aligned} & \mathbf{P}(B|j, m) \\ &= \alpha \sum_e \sum_a \mathbf{P}(B) P(e) \mathbf{P}(a|B, e) P(j|a) P(m|a) \\ &= \alpha \mathbf{P}(B) \sum_e P(e) \sum_a \mathbf{P}(a|B, e) P(j|a) P(m|a) \end{aligned}$$

Wyliczanie wartosci: algorytm

function ENUMERATION-ASK(X, e, bn) returns a distribution over X

inputs: X , the query variable

e , observed values for variables \mathbf{E}

bn , a Bayesian network with variables $\{X\} \cup \mathbf{E} \cup \mathbf{Y}$

$Q(X) \leftarrow$ a distribution over X , initially empty

for each value x_i of X **do**

 extend e with value x_i for X

$Q(x_i) \leftarrow$ ENUMERATE-ALL(VARS[bn], e)

return NORMALIZE($Q(X)$)

function ENUMERATE-ALL($vars, e$) returns a real number

if EMPTY?($vars$) **then return** 1.0

$Y \leftarrow$ FIRST($vars$)

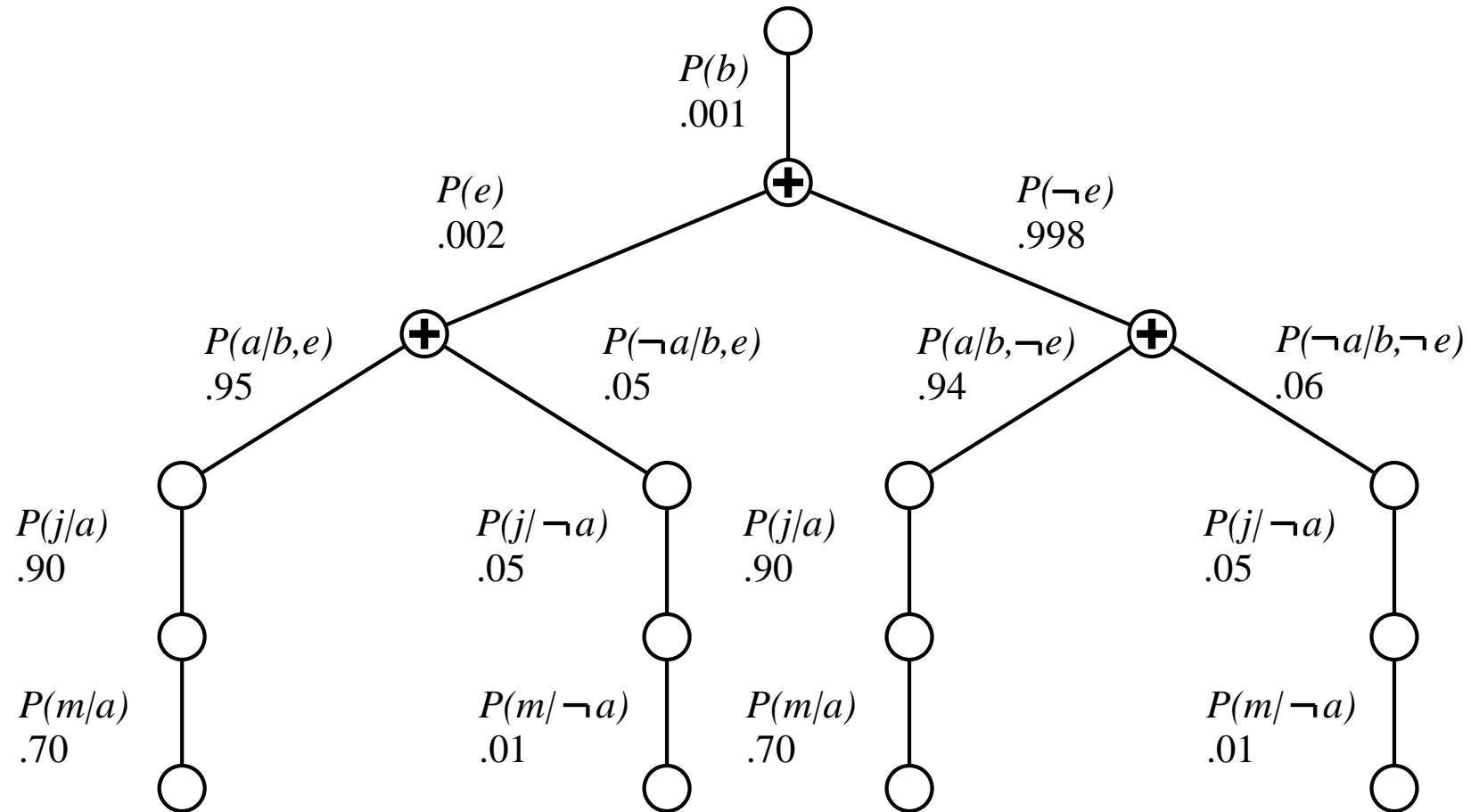
if Y has value y in e

then return $P(y \mid \text{Parent}(Y)) \times$ ENUMERATE-ALL(REST($vars$), e)

else return $\sum_y P(y \mid \text{Parent}(Y)) \times$ ENUMERATE-ALL(REST($vars$), e_y)

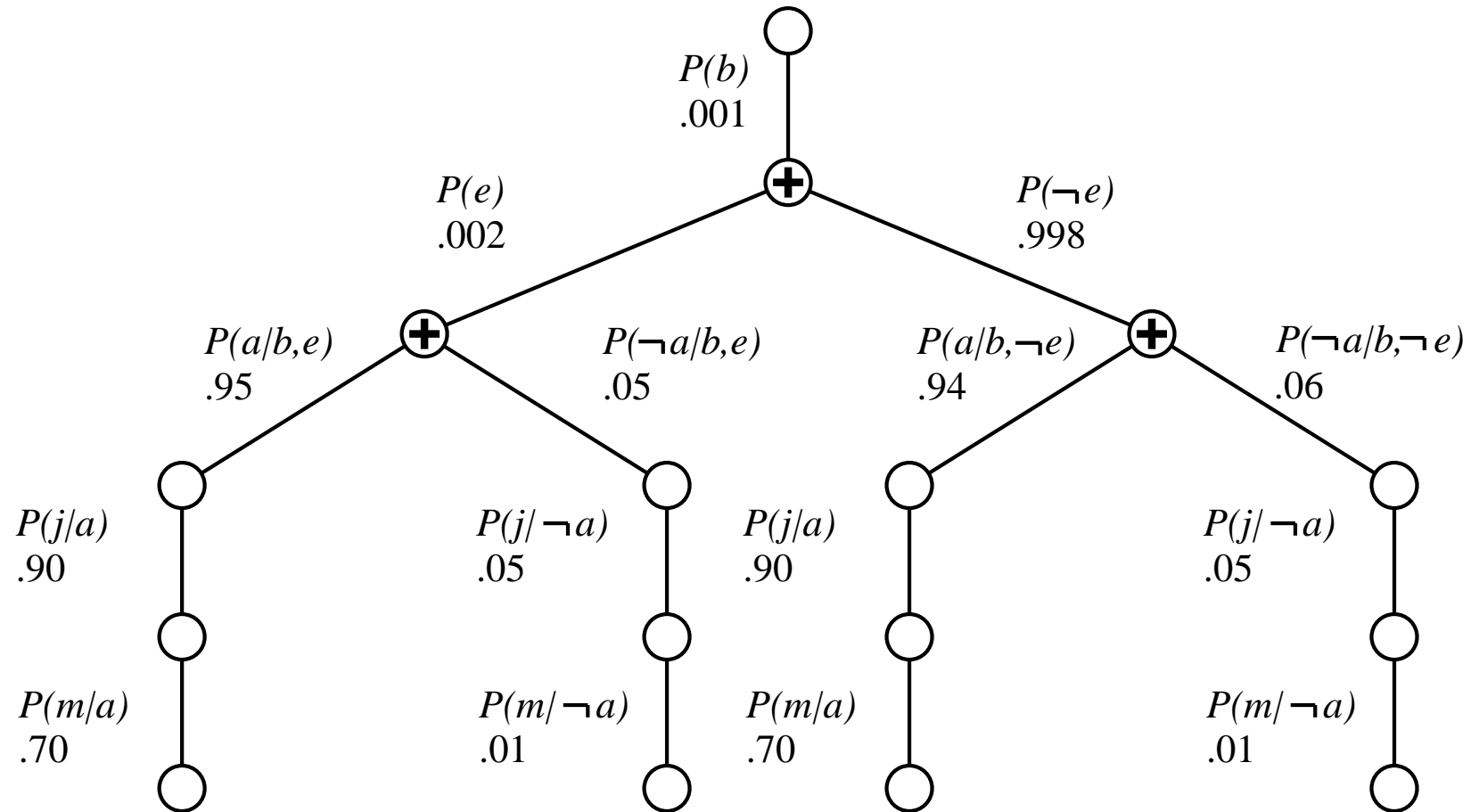
 where e_y is e extended with $Y = y$

Wyliczanie wartosci: dzialanie

Rekurencyjne wyliczanie zmiennych w głąb sieci: $O(n)$ pamięci, $O(d^n)$ czasu

Wyliczanie wartosci: dzialanie

Wyliczanie jest nieefektywne: powtarza obliczenia
 np. liczy $P(j|a)P(m|a)$ dla każdej wartości e

Wnioskowanie przez eliminacje zmiennych

Eliminacja zmiennych: wykonuje sumowanie z prawej do lewej, pamięta wyniki pośrednie (czynniki) w celu uniknięcia powtórzeń

$$\begin{aligned}
 \mathbf{P}(B|j, m) &= \alpha \underbrace{\mathbf{P}(B)}_B \sum_e \underbrace{P(e)}_E \sum_a \underbrace{\mathbf{P}(a|B, e)}_A \underbrace{P(j|a)}_J \underbrace{P(m|a)}_M \\
 &= \alpha \mathbf{P}(B) \sum_e P(e) \sum_a \mathbf{P}(a|B, e) P(j|a) f_M(a) \\
 &= \alpha \mathbf{P}(B) \sum_e P(e) \sum_a \mathbf{P}(a|B, e) f_{JM}(a) \\
 &= \alpha \mathbf{P}(B) \sum_e P(e) f_{\bar{A}JM}(b, e) \\
 &= \alpha \mathbf{P}(B) f_{\bar{E}\bar{A}JM}(b) \\
 &= \alpha f_B(b) \times f_{\bar{E}\bar{A}JM}(b)
 \end{aligned}$$

$$f_M(A) = \begin{pmatrix} P(m|a) \\ P(m|\neg a) \end{pmatrix}, \quad f_{JM}(A) = f_J(A) \times f_M(A) = \begin{pmatrix} P(j|a)P(m|a) \\ P(j|\neg a)P(m|\neg a) \end{pmatrix}$$

$f_A(A, B, E)$ jest macierzą $2 \times 2 \times 2$ dla wszystkich wartości A, B, E

$$f_{\bar{A}JM}(B, E) = f_A(a, B, E) \times f_{JM}(a) + f_A(\neg a, B, E) \times f_{JM}(\neg a)$$

$$f_{\bar{E}\bar{A}JM}(B, E) = f_E(e) \times f_{\bar{A}JM}(B, e) + f_E(\neg e) \times f_{\bar{A}JM}(B, \neg e)$$

Eliminacja zmiennych: algorytm

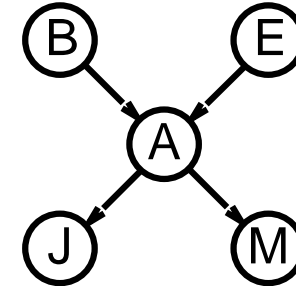
```
function ELIMINATION-ASK( $X, e, bn$ ) returns a distribution over  $X$   
inputs:  $X$ , the query variable  
          $e$ , evidence specified as an event  
          $bn$ , a belief network specifying joint distribution  $\mathbf{P}(X_1, \dots, X_n)$   
  
 $factors \leftarrow []$ ;  $vars \leftarrow \text{REVERSE}(\text{VARS}[bn])$   
for each  $var$  in  $vars$  do  
     $factors \leftarrow [\text{MAKE-FACTOR}(var, e) | factors]$   
    if  $var$  is a hidden variable then  $factors \leftarrow \text{SUM-OUT}(var, factors)$   
return  $\text{NORMALIZE}(\text{POINTWISE-PRODUCT}(factors))$ 
```

Eliminacja zmiennych: zmienne nieistotne

Rozważmy zapytanie $P(\text{JohnCalls} | \text{Burglary} = \text{true})$

$$P(J|b) = \alpha P(b) \sum_e P(e) \sum_a P(a|b, e) P(J|a) \sum_m P(m|a)$$

Suma po m jest równa 1; M jest **nieistotne** dla zapytania
 \Rightarrow Można pominąć sumowanie po zmiennych nieistotnych

Tw 1: Y jest nieistotne jeśli $Y \notin \text{Ancestors}(\{X\} \cup \mathbf{E})$

Tutaj $X = \text{JohnCalls}$, $\mathbf{E} = \{\text{Burglary}\}$, i
 $\text{Ancestors}(\{X\} \cup \mathbf{E}) = \{\text{Alarm}, \text{Earthquake}\}$

więc M jest nieistotne

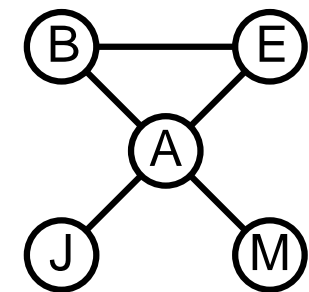
Eliminacja zmiennych: zmienne nieistotne

Def: moralny graf sieci bayessowskiej (nieskierowany): zawiera krawędzie z oryginalnej sieci bez kierunku oraz krawędzie pomiędzy każdą parą rodziców mającą wspólne dziecko

Def: **A** jest m-odseparowane od **B** przez **C** wtw gdy jest odseparowane przez **C** w grafie moralnym

Tw 2: **Y** jest nieistotne jeśli jest m-odseparowane od **X** przez **E**

Dla $P(\text{JohnCalls} | \text{Alarm} = \text{true})$, obie *Burglary* i *Earthquake* są nieistotne

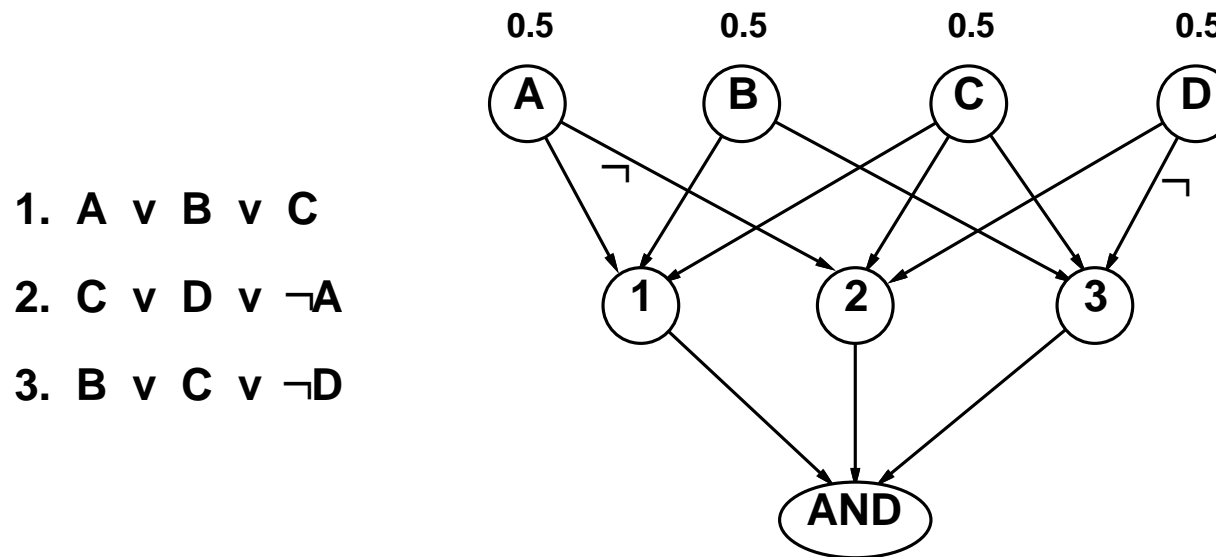
Złożoność dokładnego wnioskowania

Sieci pojedynczych połączeń (polidrzewa):

- każde dwa wierzchołki połączone są co najwyżej jedną ścieżką
- złożoność czasowa i pamięciowa algorytmu eliminacji zmiennych $O(d^k n)$

Sieci wielokrotnych połączeń:

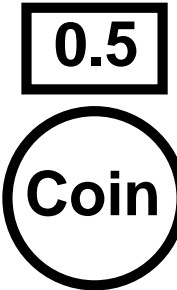
- można zredukować 3SAT do dokładnego wnioskowania \Rightarrow NP-trudne
- równoważne **zliczaniu** modeli 3SAT \Rightarrow #P-zupełne

Wnioskowanie przez symulacje stochastyczna

Podstawowy pomysł:

- 1) Losuj N próbek z rozkładem próbkowym S
- 2) Oblicz aproksymacyjne prawdopodobieństwo wynikowe \hat{P}
- 3) Udowodnij zbieżność do prawdopodobieństwa faktycznego P

Wnioskowanie stochastyczne bezwarunkowe (bez przesłanek):

- Próbkowanie bezpośrednie

Wnioskowanie stochastyczne warunkowe (z przesłankami):

- Próbkowanie z odrzucaniem: odrzuca próbki niezgodne z przesłankami
- Wazenie prawdopodobieństwa próbek:
 - używa przesłanek do wazenia prawdopodobieństwa próbek
- Monte Carlo z łańcucha Markowa (MCMC):
 - próbkuje z procesu stochastycznego, w którym prawdopodobieństwo stacjonarne jest rzeczywistym prawdopodobieństwem warunkowym

Probkowanie bezposrednie

function DIRECT-SAMPLING(X, bn, N) **returns** an estimate of $P(X)$

local variables: \mathbf{N} , a vector of counts over X , initially zero

for $j = 1$ to N **do**

$\mathbf{x} \leftarrow$ PRIOR-SAMPLE(bn)

$\mathbf{N}[x] \leftarrow \mathbf{N}[x] + 1$ where x is the value of X in \mathbf{x}

return NORMALIZE($\mathbf{N}[X]$)

function PRIOR-SAMPLE(bn) **returns** an event sampled from bn

inputs: bn , a belief network specifying joint distribution $\mathbf{P}(X_1, \dots, X_n)$

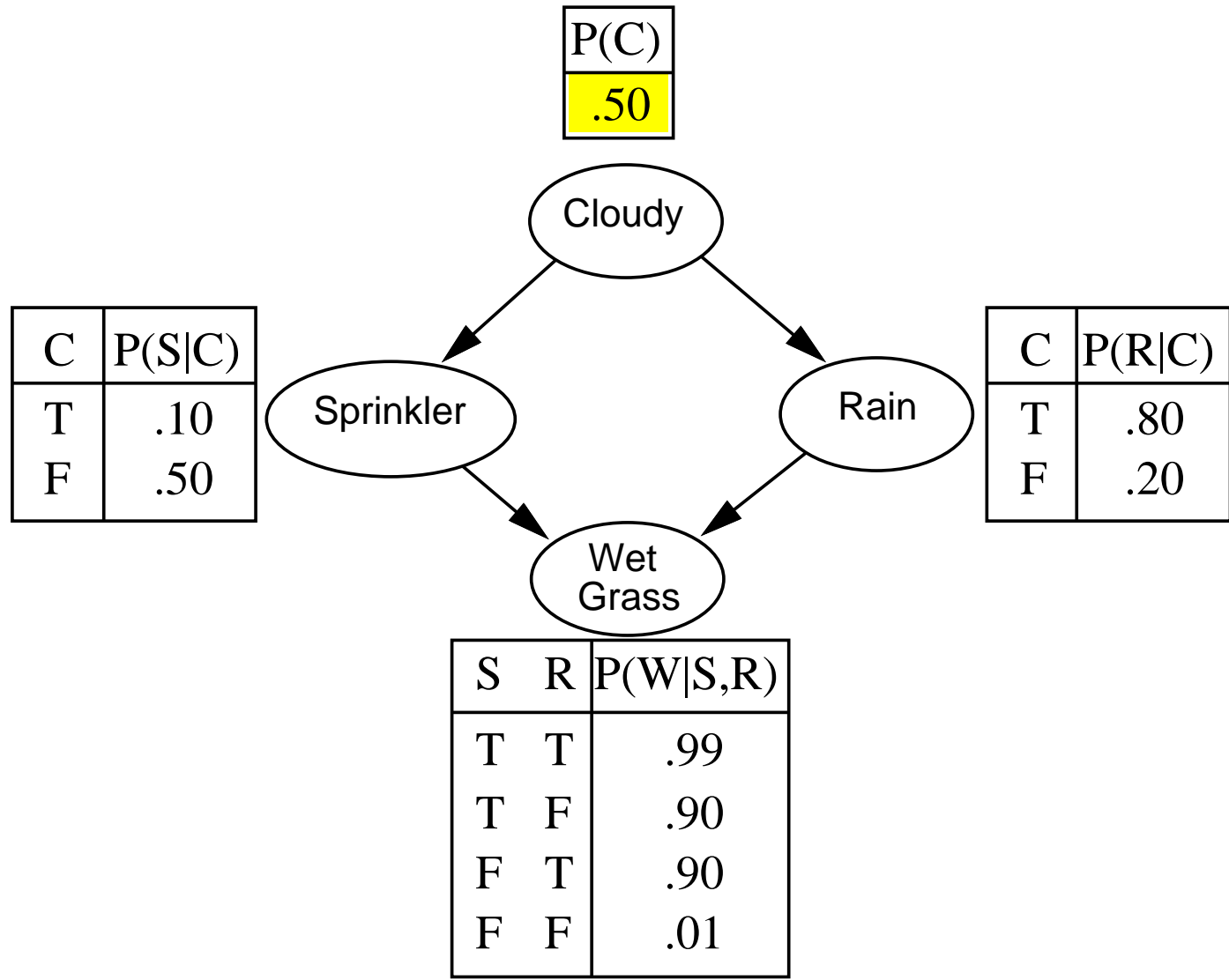
$\mathbf{x} \leftarrow$ an event with n elements

for $i = 1$ to n **do**

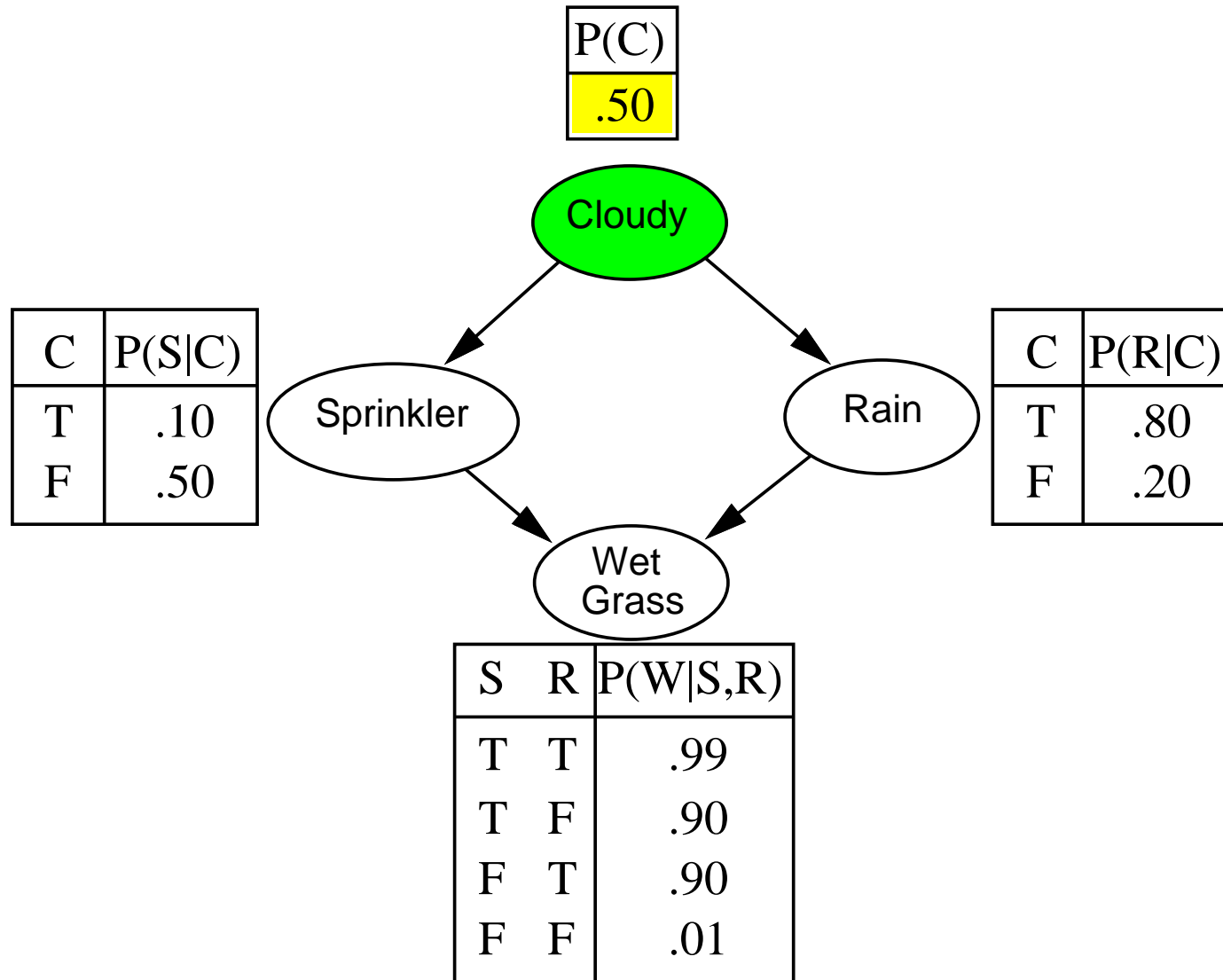
$x_i \leftarrow$ a random sample from $\mathbf{P}(X_i \mid \text{Parents}(X_i))$

return \mathbf{x}

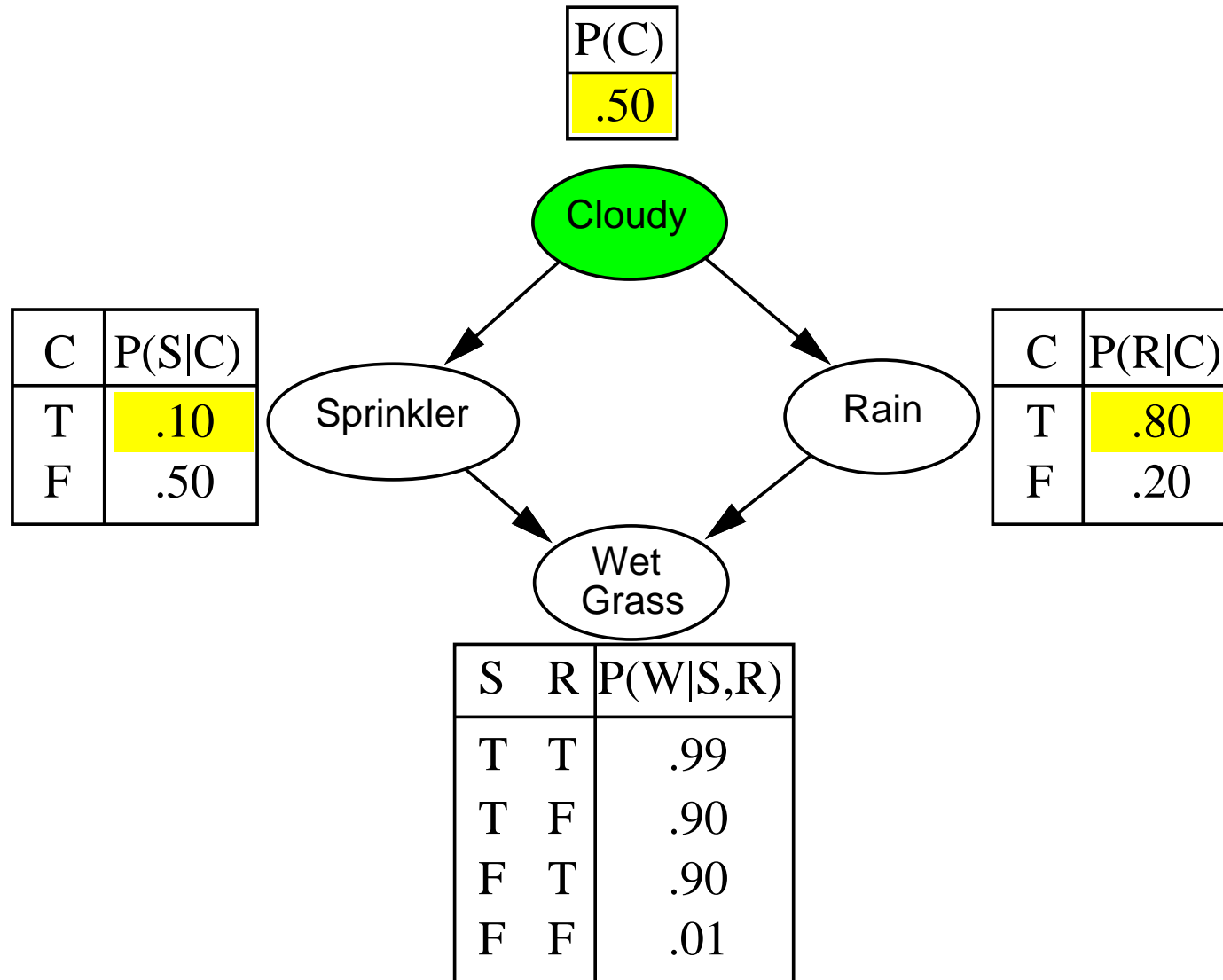
Probkowanie bezpośrednio: przykład

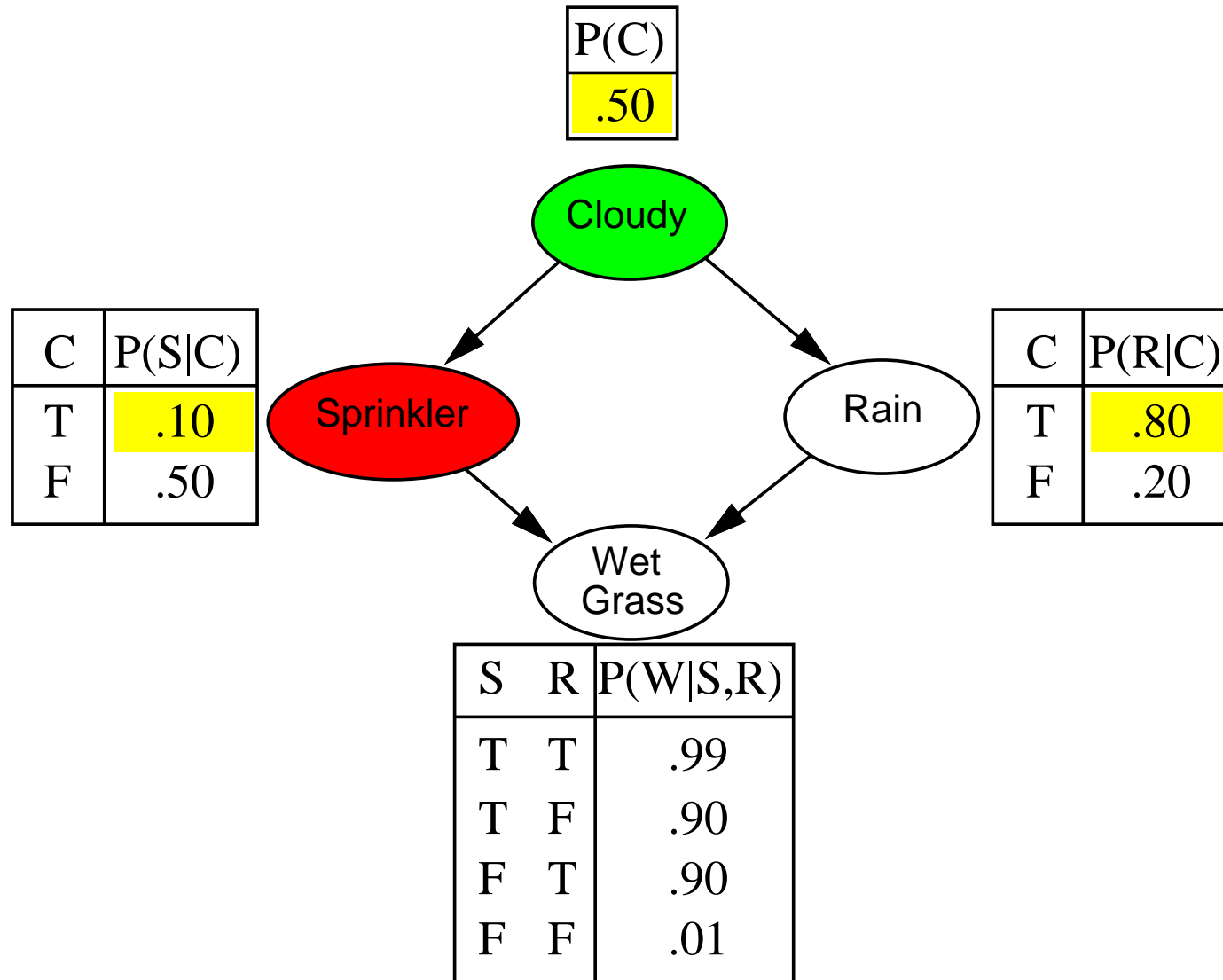
Probkowanie bezposrednie: przyklad

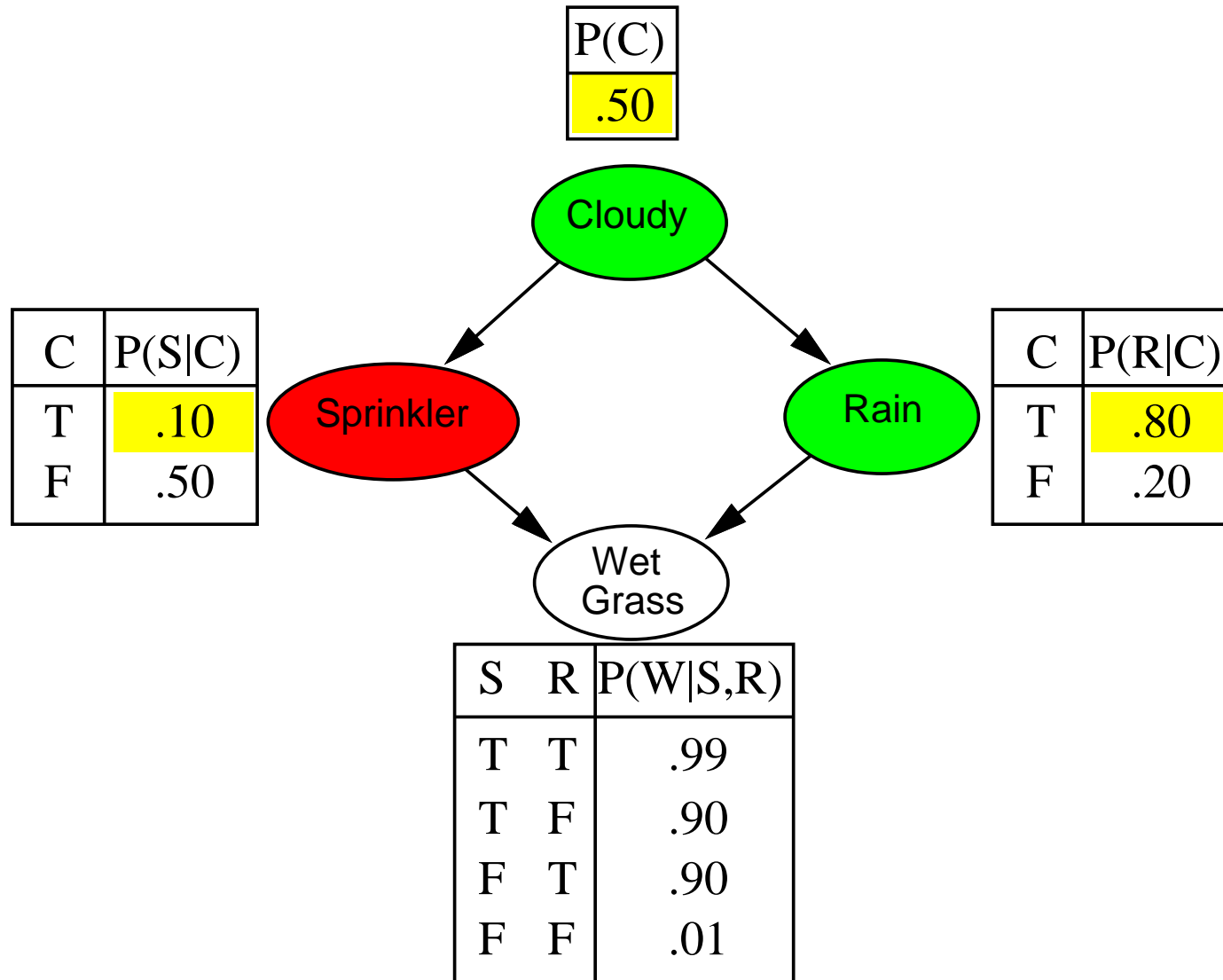
Probkowanie bezpośrednio: przykład

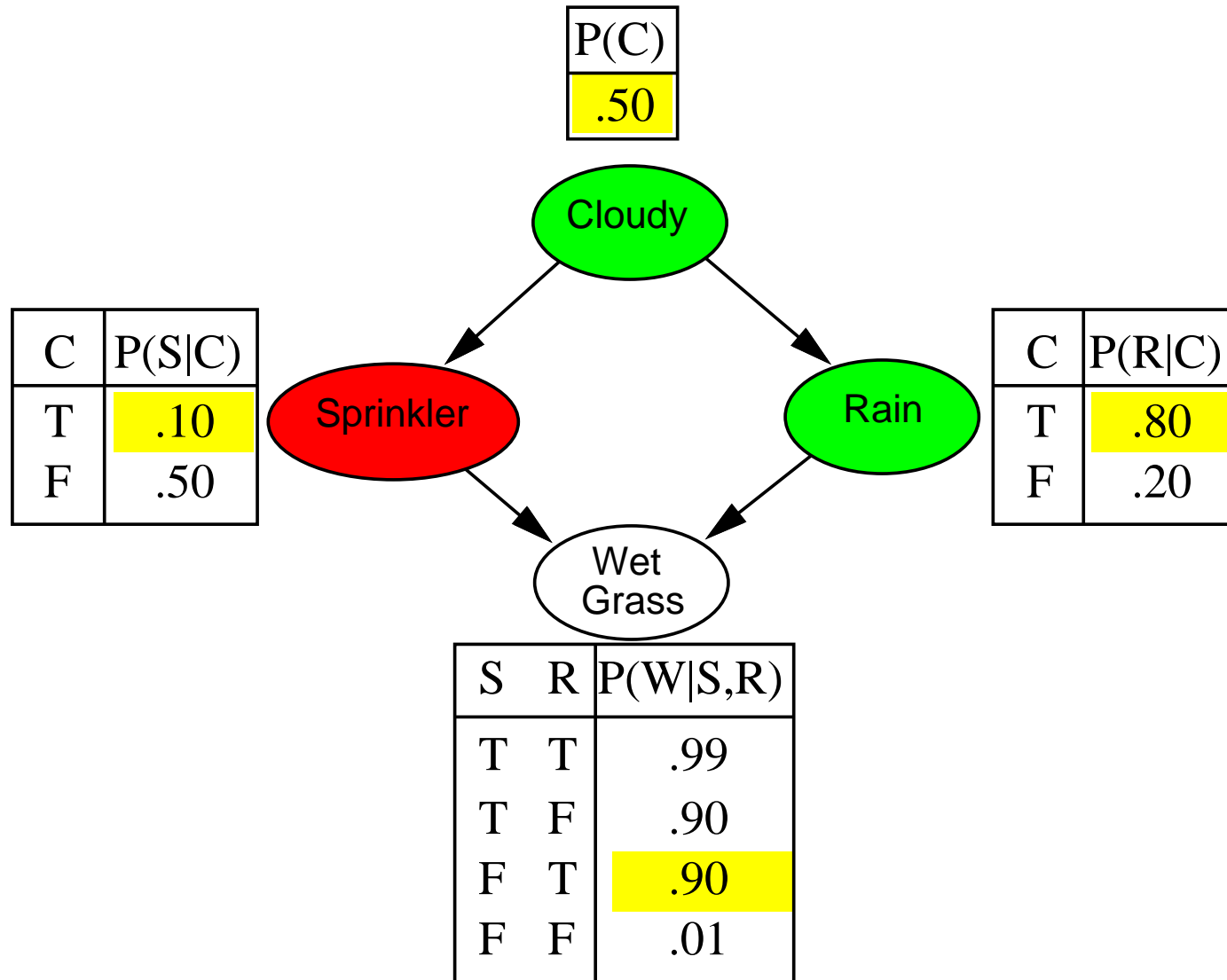
Probkowanie bezpośrednio: przykład

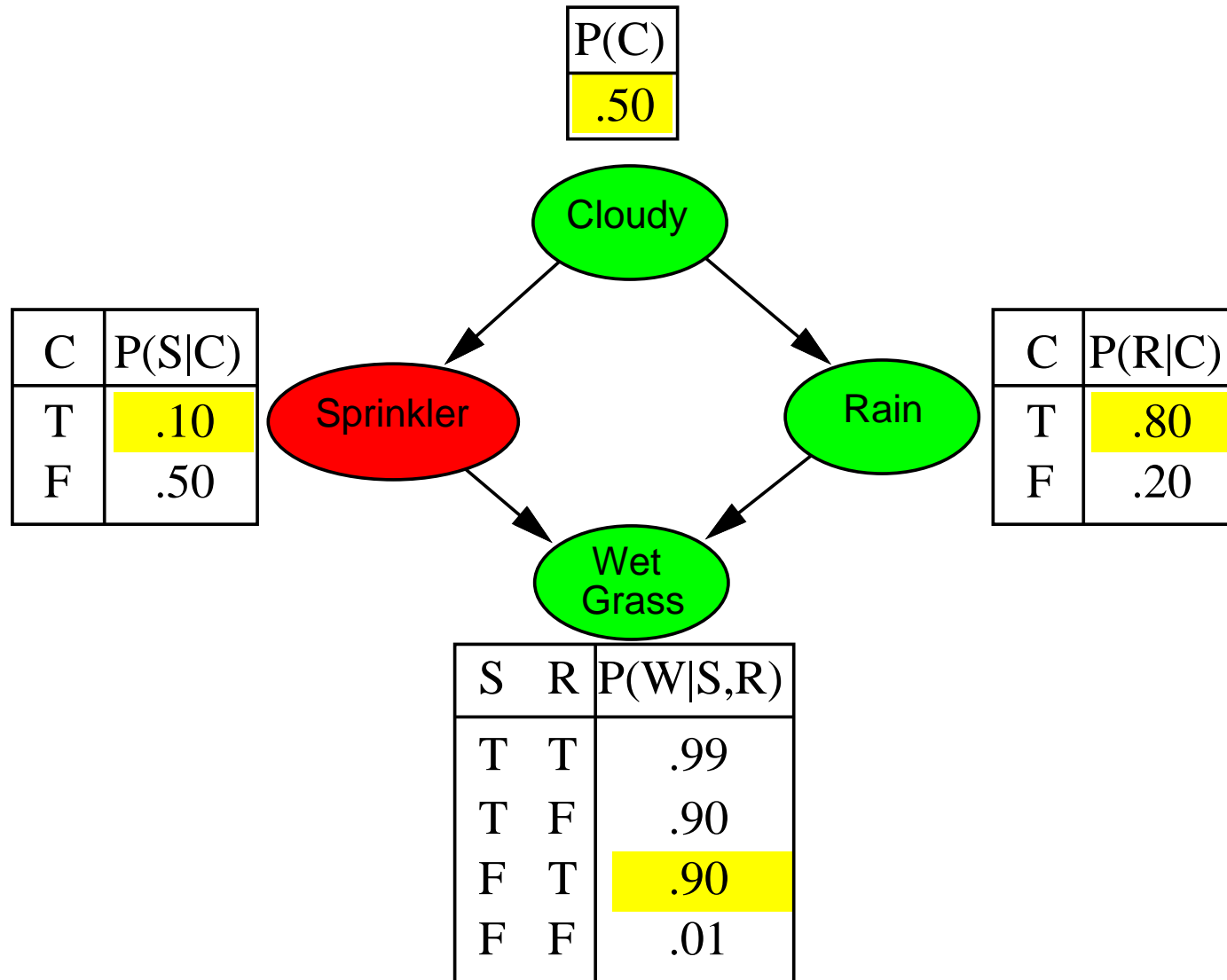
Probkowanie bezposrednie: przyklad

Probkowanie bezposrednie: przyklad

Probkowanie bezpośrednio: przykład

Probkowanie bezpośrednio: własności

Prawdopodobieństwo, że PRIORSAMPLE generuje dane zdarzenie

$$S_{PS}(x_1 \dots x_n) = \prod_{i=1}^n P(x_i | \text{Parents}(X_i)) = P(x_1 \dots x_n)$$

to odpowiada prawdopodobieństwu faktycznemu tego zdarzenia

Np. $S_{PS}(t, f, t, t) = 0.5 \times 0.9 \times 0.8 \times 0.9 = 0.324 = P(t, f, t, t)$

$N_{PS}(x_1 \dots x_n)$ — liczbą próbek wygenerowanych dla zdarzenia x_1, \dots, x_n

Wtedy

$$\begin{aligned} \lim_{N \rightarrow \infty} \hat{P}(x_1, \dots, x_n) &= \lim_{N \rightarrow \infty} N_{PS}(x_1, \dots, x_n) / N \\ &= S_{PS}(x_1, \dots, x_n) \\ &= P(x_1 \dots x_n) \end{aligned}$$

Powyższą własność algorytmu DIRECTSAMPLING nazywamy **spójnością**

Notacja: $\hat{P}(x_1, \dots, x_n) \approx P(x_1 \dots x_n)$

Probkowanie z odrzucaniem

$\hat{P}(X|e)$ szacowane z próbek zgodnych z przesłankami e

```
function REJECTION-SAMPLING( $X, e, bn, N$ ) returns an estimate of  $P(X|e)$   
  local variables:  $N$ , a vector of counts over  $X$ , initially zero  
  for  $j = 1$  to  $N$  do  
     $x \leftarrow$  PRIOR-SAMPLE( $bn$ )  
    if  $x$  is consistent with  $e$  then  
       $N[x] \leftarrow N[x] + 1$  where  $x$  is the value of  $X$  in  $x$   
  return NORMALIZE( $N[X]$ )
```

Np. oszacowanie $P(Rain|Sprinkler = true)$ przy użyciu 100 próbek
27 próbek ma $Sprinkler = true$
Z tego, 8 ma $Rain = true$ i 19 ma $Rain = false$.

$\hat{P}(Rain|Sprinkler = true) = \text{NORMALIZE}(\langle 8, 19 \rangle) = \langle 0.296, 0.704 \rangle$

Próbkowanie z odrzucaniem: własności

$$\begin{aligned}\hat{P}(X|\mathbf{e}) &= \alpha N_{PS}(X, \mathbf{e}) && \text{(wynik algorytmu REJECTION SAMPLING)} \\ &= N_{PS}(X, \mathbf{e}) / N_{PS}(\mathbf{e}) && \text{(normalizowane przez } N_{PS}(\mathbf{e})\text{)} \\ &\approx P(X, \mathbf{e}) / P(\mathbf{e}) && \text{(własność PRIOR SAMPLE)} \\ &= P(X|\mathbf{e}) && \text{(prawdopodobieństwo faktyczne)}\end{aligned}$$

Zatem próbkowanie z odrzucaniem ma własność spójności
tzn. oszacowanie zbiega do faktycznego prawdopodobieństwa warunkowego

Problem: bardzo kosztowne jeśli $P(\mathbf{e})$ jest małe

$P(\mathbf{e})$ rozpada się wykładniczo wraz z liczbą zmiennych!

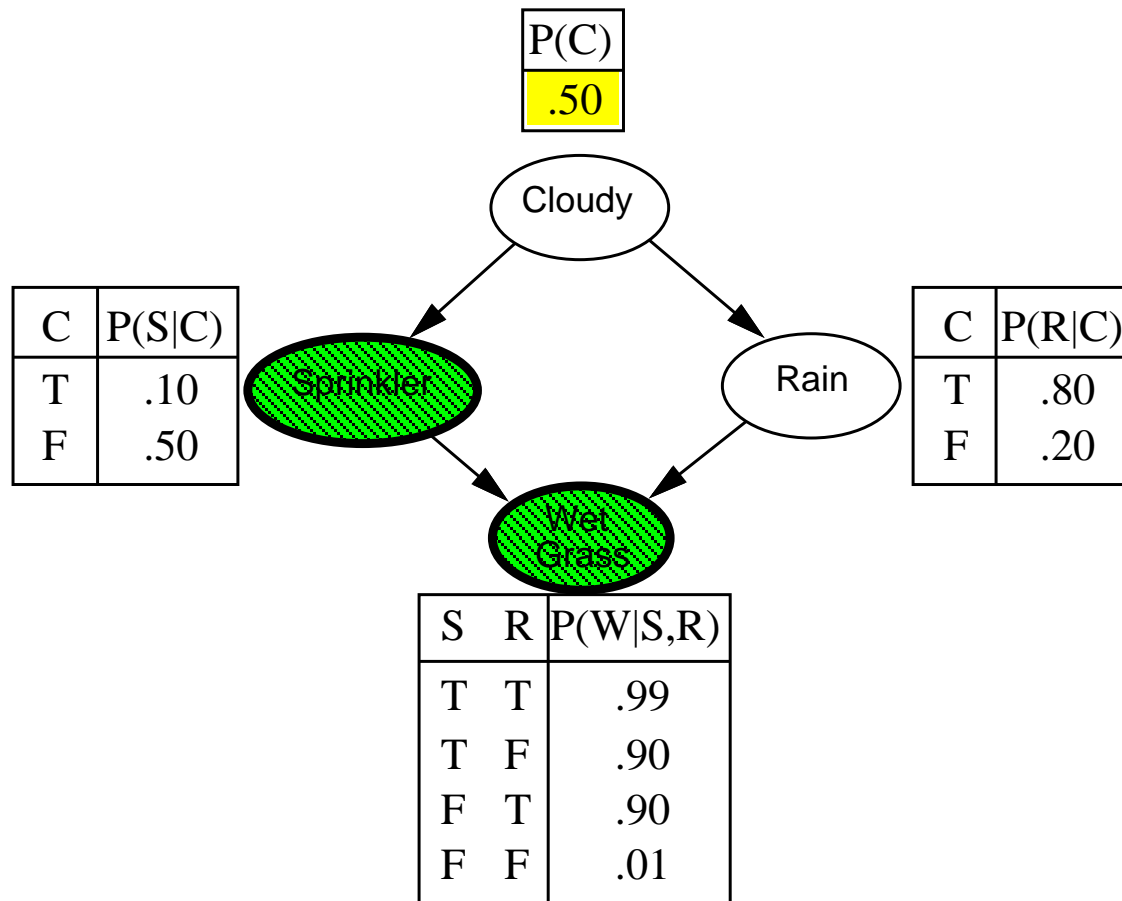
Wazenie prawdopodobienstwa probek

Pomysł: ustala zmienne z przesłanek, próbkuje tylko zmienna spoza przesłanek, i wazy prawdopodobienstwo kazdej próbki stosownie do przesłanek

```
function LIKELIHOOD-WEIGHTING( $X, \mathbf{e}, bn, N$ ) returns an estimate of  $P(X|\mathbf{e})$   
  local variables:  $\mathbf{W}$ , a vector of weighted counts over  $X$ , initially zero  
  for  $j = 1$  to  $N$  do  
     $\mathbf{x}, w \leftarrow$  WEIGHTED-SAMPLE( $bn$ )  
     $\mathbf{W}[x] \leftarrow \mathbf{W}[x] + w$  where  $x$  is the value of  $X$  in  $\mathbf{x}$   
  return NORMALIZE( $\mathbf{W}[X]$ )
```

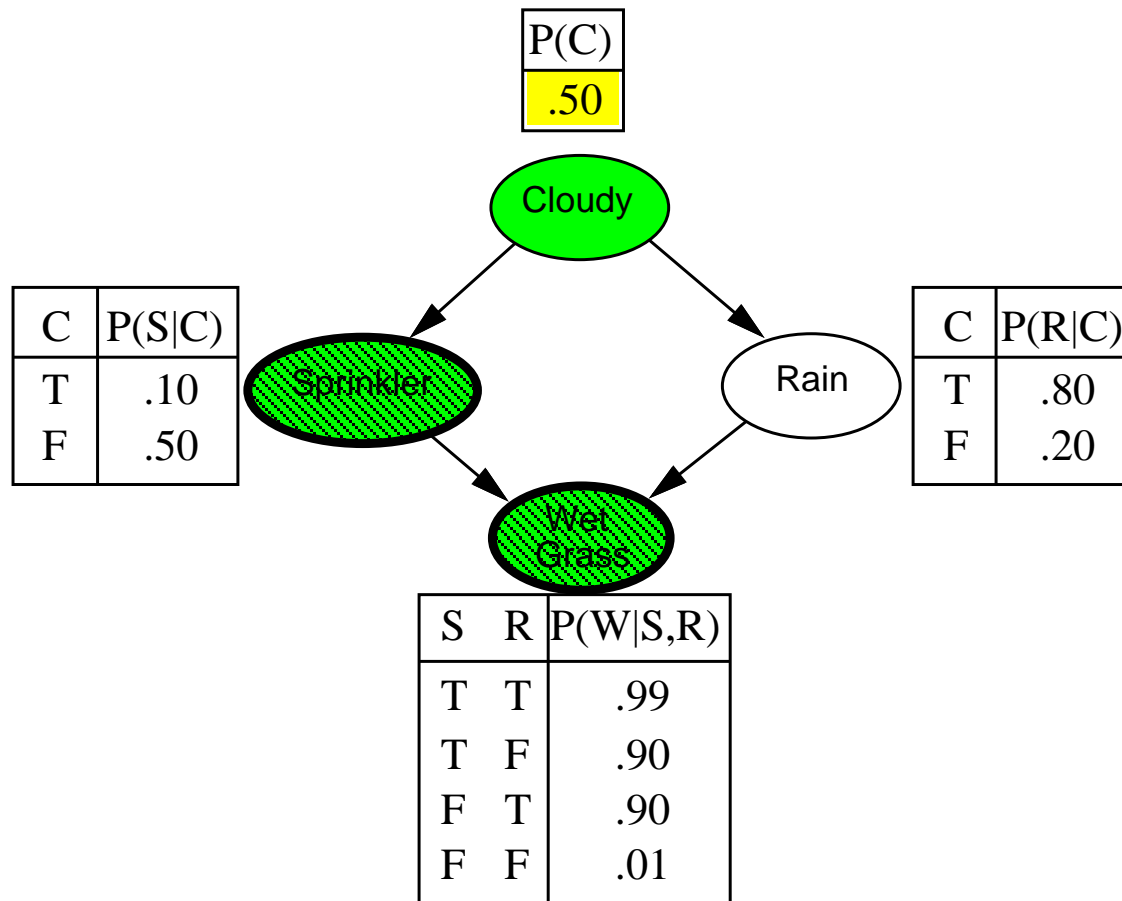
```
function WEIGHTED-SAMPLE( $bn, \mathbf{e}$ ) returns an event and a weight  
   $\mathbf{x} \leftarrow$  an event with  $n$  elements;  $w \leftarrow 1$   
  for  $i = 1$  to  $n$  do  
    if  $X_i$  has a value  $x_i$  in  $\mathbf{e}$   
      then  $w \leftarrow w \times P(X_i = x_i \mid \text{Parents}(X_i))$   
      else  $x_i \leftarrow$  a random sample from  $\mathbf{P}(X_i \mid \text{Parents}(X_i))$   
  return  $\mathbf{x}, w$ 
```

Wazenie prawdopodobienstwa probek: przyklad

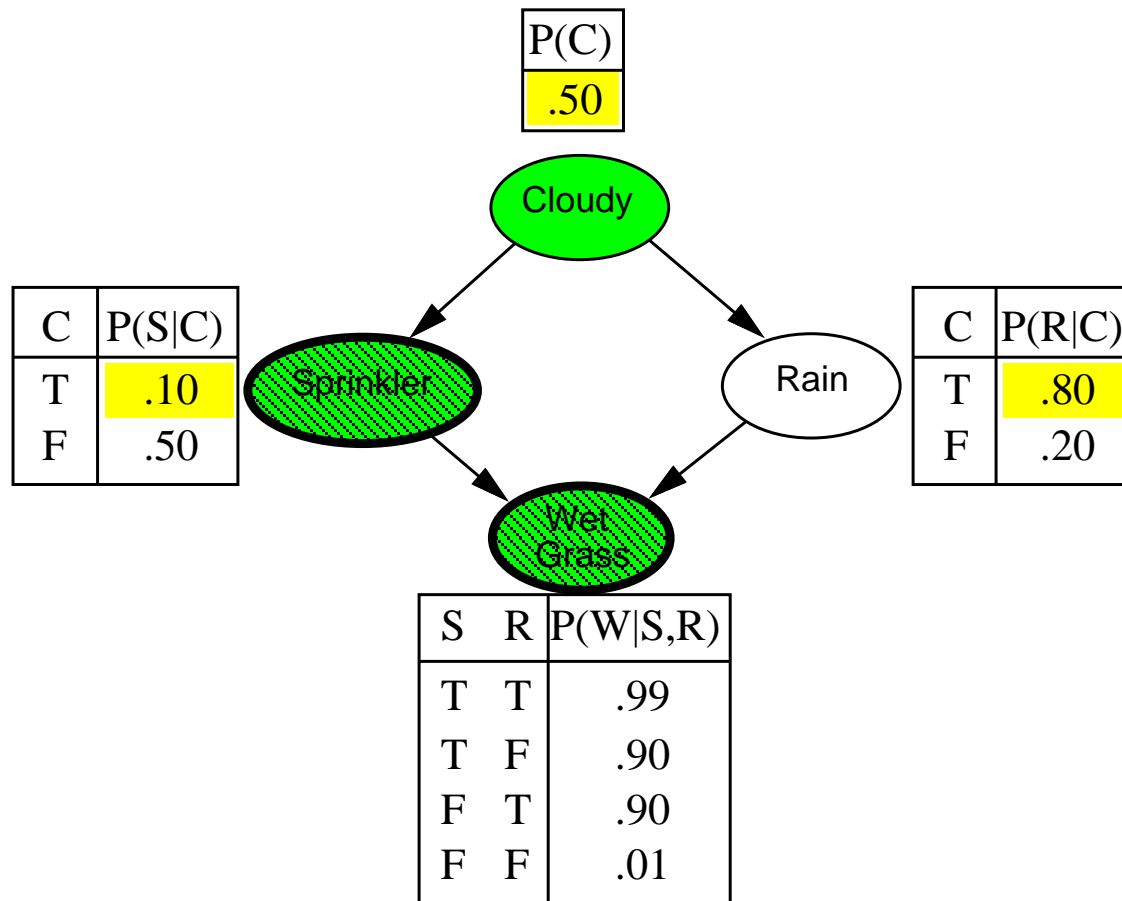
$w = 1.0$

Wazenie prawdopodobienstwa probek: przyklad

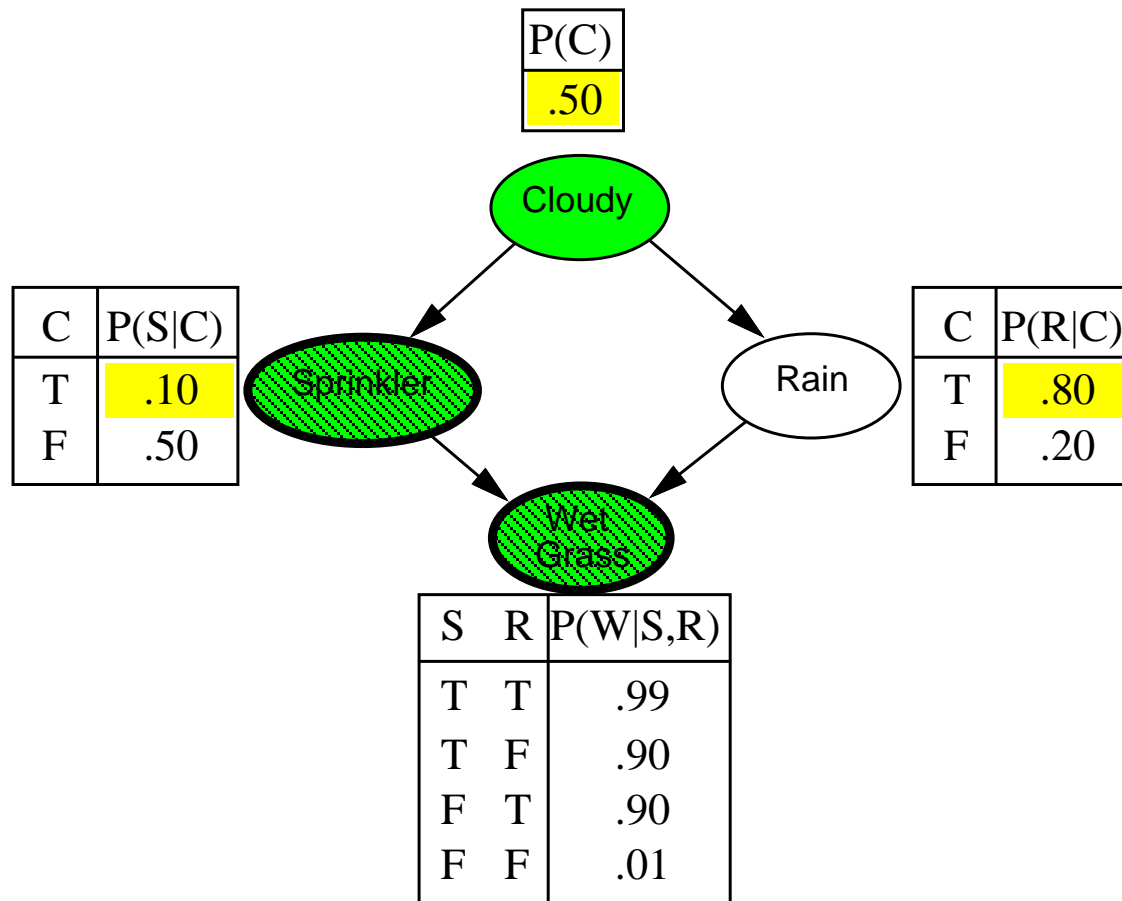
$w = 1.0$

Wazenie prawdopodobienstwa probek: przyklad

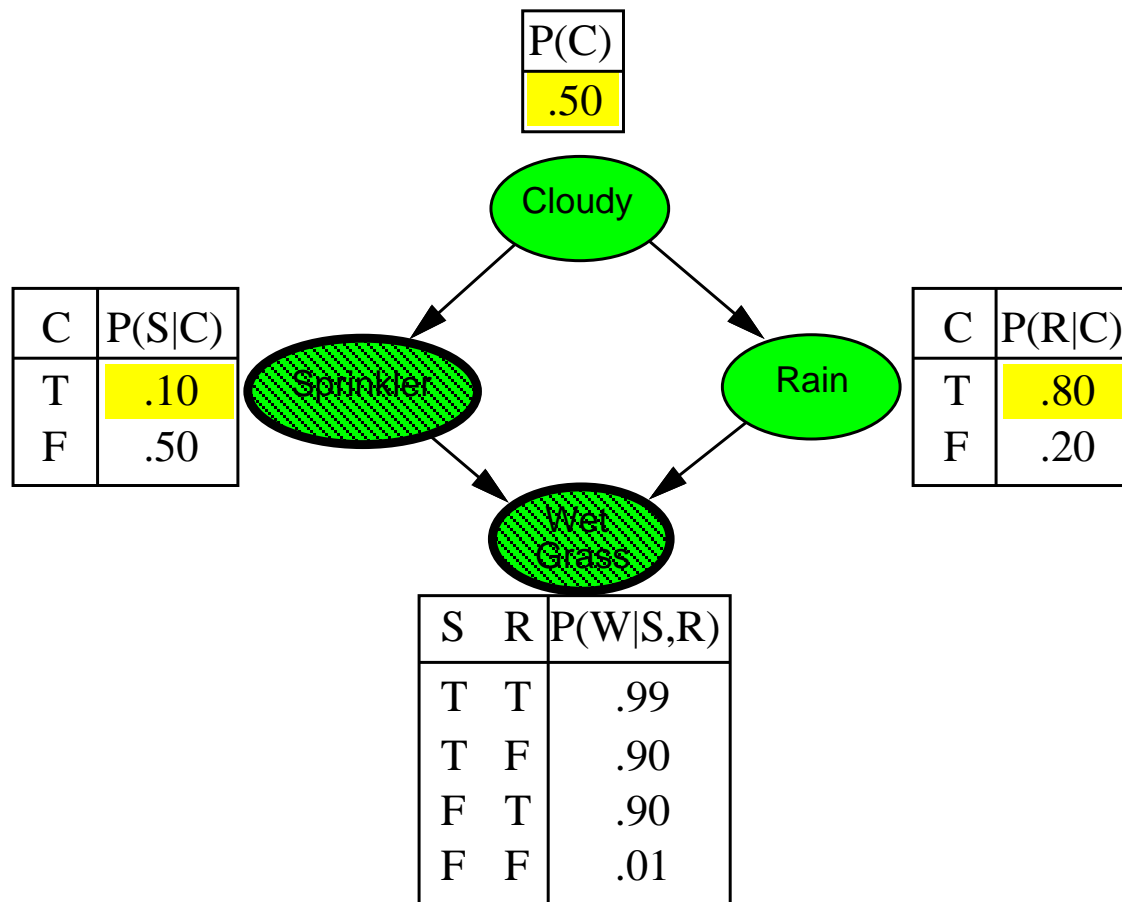
$w = 1.0$

Wazenie prawdopodobienstwa probek: przyklad

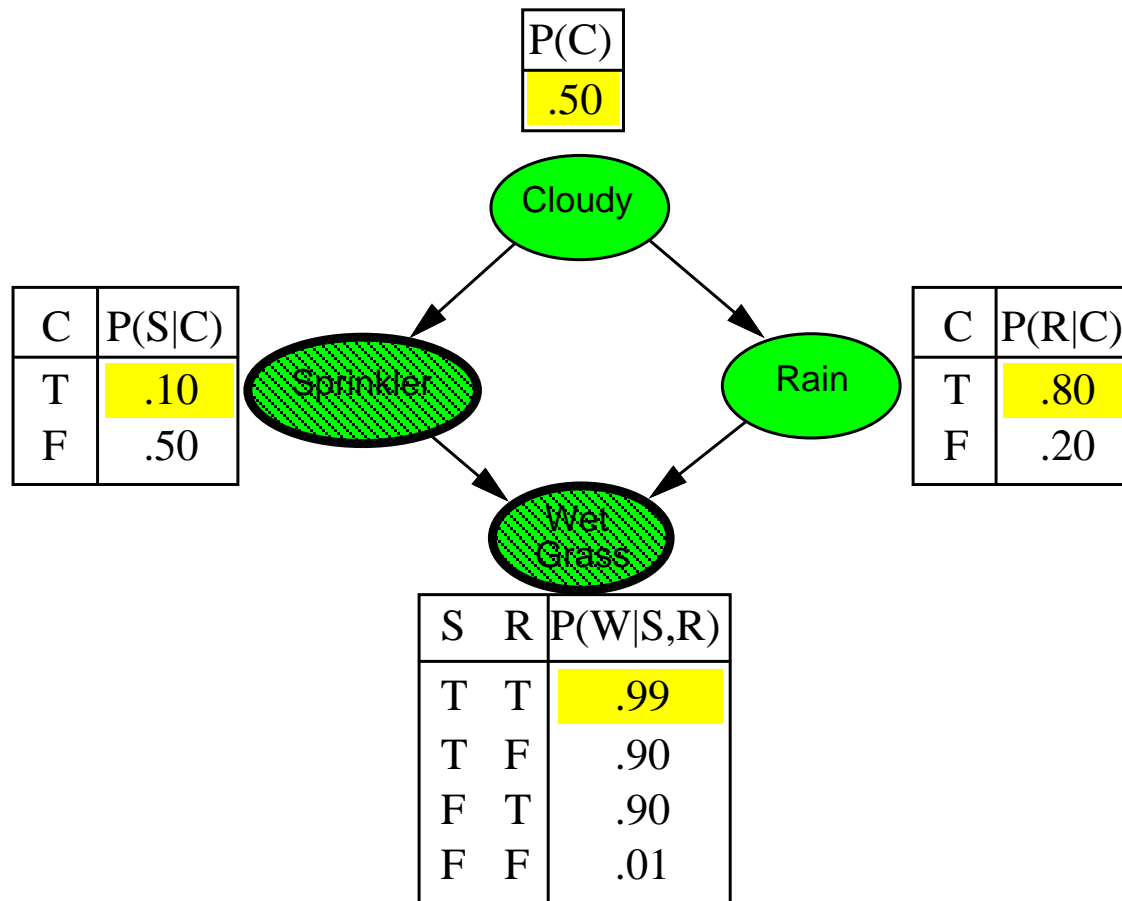
$$w = 1.0 \times 0.1$$

Wazenie prawdopodobienstwa probek: przyklad

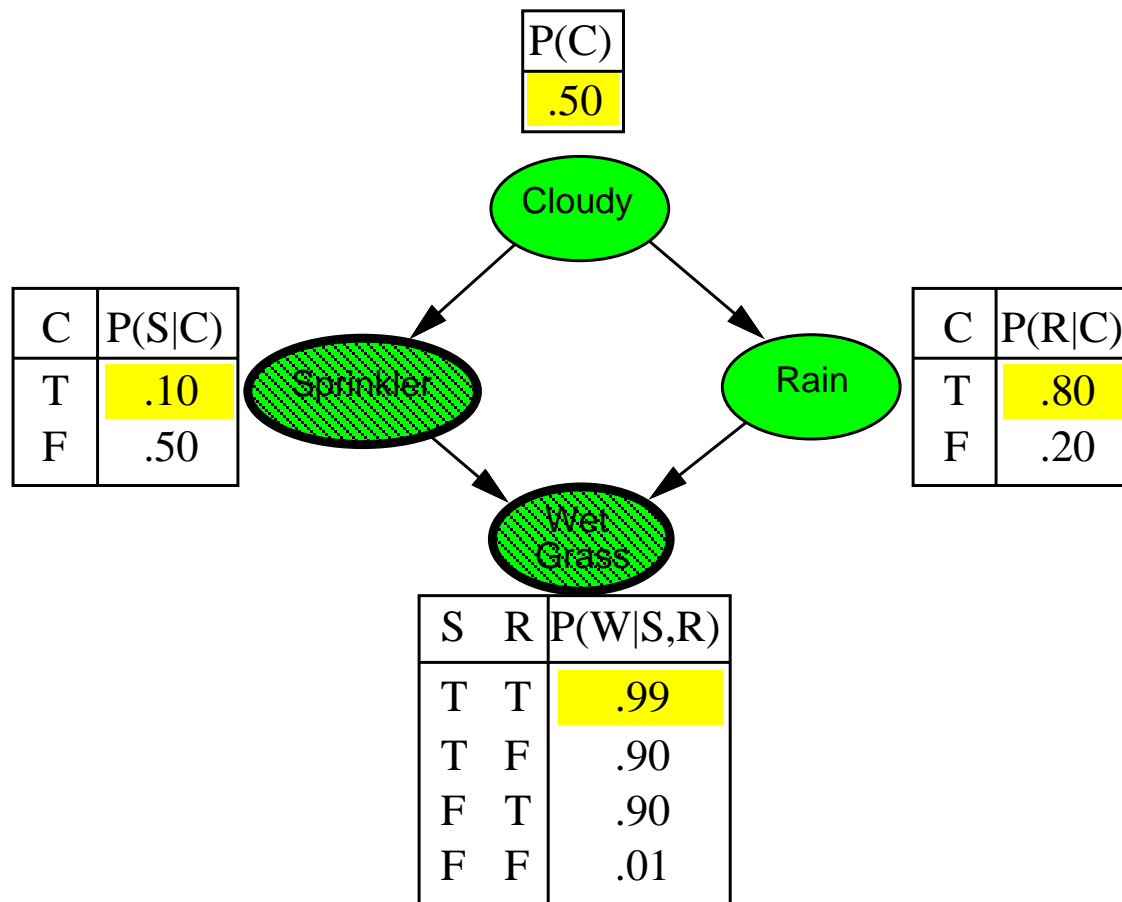
$$w = 1.0 \times 0.1$$

Wazenie prawdopodobienstwa probek: przyklad

$$w = 1.0 \times 0.1$$

Wazenie prawdopodobienstwa probek: przyklad

$$w = 1.0 \times 0.1 \times 0.99 = 0.099$$

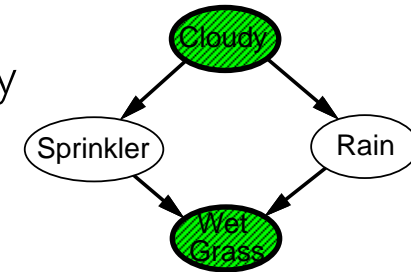
Ważenie prawdopodobieństwa próbek: własności

Prawdopodobieństwo próbki ważonej WEIGHTEDSAMPLE wynosi

$$S_{WS}(\mathbf{z}, \mathbf{e}) = \prod_{i=1}^l P(z_i | \text{Parents}(Z_i))$$

Uwaga: S_{WS} uwzględnia tylko przesłanki z **przodków** z_i

⇒ daje prawdopodobieństwo pośrednie pomiędzy
prawdopodobieństwem a priori i a posteriori

Waga dla danej próbki \mathbf{z}, \mathbf{e} wynosi

$$w(\mathbf{z}, \mathbf{e}) = \prod_{i=1}^m P(e_i | \text{Parents}(E_i))$$

Ważone prawdopodobieństwo próbkowe:

$$\begin{aligned} & S_{WS}(\mathbf{z}, \mathbf{e})w(\mathbf{z}, \mathbf{e}) \\ &= \prod_{i=1}^l P(z_i | \text{Parents}(Z_i)) \prod_{i=1}^m P(e_i | \text{Parents}(E_i)) \\ &= P(\mathbf{z}, \mathbf{e}) \text{ (ze standardowej, globalnej semantyki sieci)} \end{aligned}$$

Stąd ważenie prawdopodobieństwa też ma własność spójności
ale efektywność nadal maleje przy dużej liczbie przesłanek
ponieważ bardzo mało próbek ma dużą wagę

Monte Carlo dla lancucha Markowa

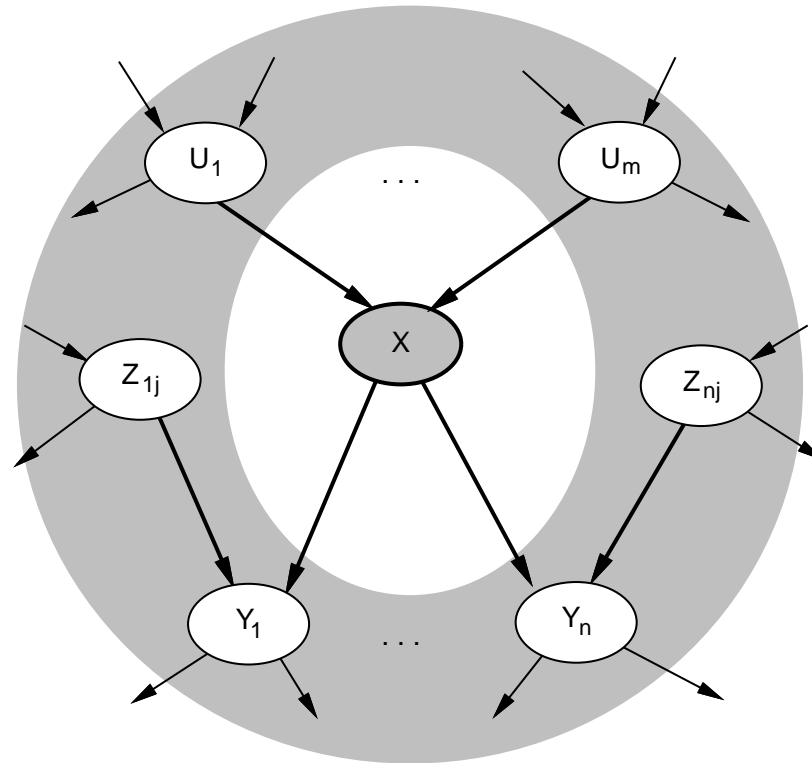
“Stan” sieci: bieżące przypisanie wszystkich zmiennych

Łańcuch Markowa: ciąg stanów sieci, następny stan jest generowany poprzez próbkowanie jednej zmiennej nie będącej przesłanką na podstawie jej koca Markowa

```
function MCMC-ASK( $X, \mathbf{e}, bn, N$ ) returns an estimate of  $P(X|\mathbf{e})$   
  local variables:  $\mathbf{N}[X]$ , a vector of counts over  $X$ , initially zero  
                     $\mathbf{Z}$ , the nonevidence variables in  $bn$   
                     $\mathbf{x}$ , the current state of the network, initially copied from  $\mathbf{e}$   
  
  initialize  $\mathbf{x}$  with random values for the variables in  $\mathbf{Y}$   
  for  $j = 1$  to  $N$  do  
     $\mathbf{N}[x] \leftarrow \mathbf{N}[x] + 1$  where  $x$  is the value of  $X$  in  $\mathbf{x}$   
    for each  $Z_i$  in  $\mathbf{Z}$  do  
      sample the value of  $Z_i$  in  $\mathbf{x}$  from  $\mathbf{P}(Z_i|MB(Z_i))$   
      given the values of  $MB(Z_i)$  in  $\mathbf{x}$   
  return NORMALIZE( $\mathbf{N}[X]$ )
```

Koc Markowa

Każdy węzeł jest warunkowo niezależny od wszystkich pozostałych przy danym jego **kocu Markowa**: rodzice + dzieci + inni rodzice dzieci

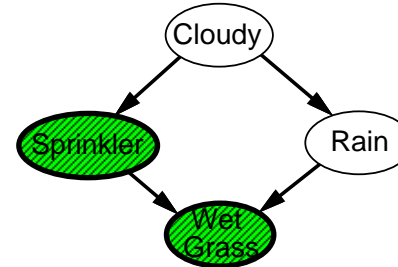
Koc Markowa: przykład

Koc Markowa dla *Cloudy*:

Sprinkler i *Rain*

Koc Markowa dla *Rain*:

Cloudy, *Sprinkler* i *WetGrass*

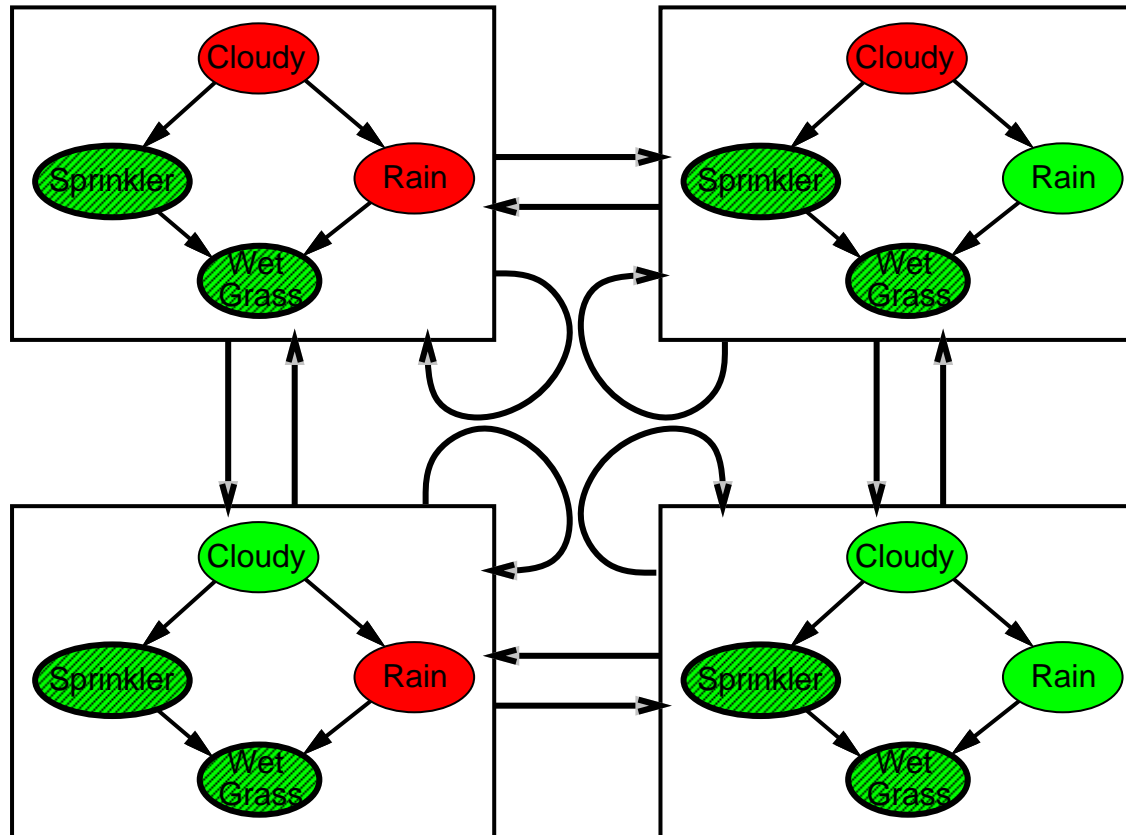

Prawdopodobieństwo warunkowe przy danym kocu Markowa:

$$P(x'_i | MB(X_i)) = P(x'_i | Parents(X_i)) \prod_{Z_j \in Children(X_i)} P(z_j | Parents(Z_j))$$

Lancuch Markowa

Przy przesłankach $Sprinkler = true, WetGrass = true$
łańcuch Markowa zawiera 4 stany:

Monte Carlo dla lancucha Markowa: przyklad

Szacowanie $P(Rain|Sprinkler = true, WetGrass = true)$

Algorytm powtarza próbkowanie zmiennych *Cloudy* i *Rain* na podstawie ich koca Markowa. Zlicza, ile razy *Rain* było true i false w kolejnych stanach sieci.

Np. odwiedza 100 stanów

31 ma *Rain = true*, 69 ma *Rain = false*

$$\begin{aligned}\hat{P}(Rain|Sprinkler = true, WetGrass = true) \\ = \text{NORMALIZE}(\langle 31, 69 \rangle) = \langle 0.31, 0.69 \rangle\end{aligned}$$

Monte Carlo dla łańcucha Markowa: własności

Twierdzenie: łańcuch zbiega do rozkładu stacjonarnego (\approx spójność):
proporcja czasu spędzonego w danym stanie w czasie długiego działania sieci jest dokładnie proporcjonalna do faktycznego prawdopodobieństwa warunkowego

◇ Zalety

- Metoda nie jest wrażliwa na topologię sieci
- Można stosować do zmiennych dyskretnych i ciągłych

◇ Wady

- Zbieżność może być wolna
- Trudno określić moment, w którym algorytm daje już bliskie rozwiązanie
- Może być czasowo rozrzutny, jeśli występują duże koce Markowa:
 $P(X_i|MB(X_i))$ nie zmienia się dużo (Prawo Wielkich Liczb)
a jest liczone za każdym razem